

İlk poliqrafçı alim haqqında söz

İnsana basucaldığı, üzəğliyi gətirən, ailəsində və cəmiyyətdə hörmət qazandıran cəhətlərdən biri öz sənətinin ustası olmasıdır. Poliqrafiya elminin ilk qaranqucu saydığımız Şəddat Cəfərov nəinki sənətinin ustası, həm də görkəmli alimidir. Ömrünün qırx illi poliqrafçıların, nəşir-lerin, mətbəə işçilərinin, jurnalistlərin arasında keçib. Bu mühtədə bir-birindən maraqlı çox adamlarla tanış olmuşam. Kitab anbarlarında çalışanlardan tutmuş nəşriyyat direktorlarına qədər ürəyimdə hər kəsin öz yeri, xatirəsi var.

Şəddat Cəfərova ilk tanışlığımız zamanı hər ikimiz çox cavan idik. O, indiki 1 saylı mətbəədə işləyirdi, mən "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində. Mənə elə gəlir ki, bizim dostluq münasibətimiz elə ilk tanışlıqdan yaranıb. Məni Şəddatla bağlayan tərəflərdən biri onun zəhmətsevərliyi, ağılı, içindəki məsuliyyət duyğusu, poliqrafiya işinə ciddi münasibəti və bu sahəni elmi araşdırma mövzusu kimi öyrənməsi idi.

Azərbaycanda poliqrafiyaçı çox olsa da, bu sahə ilə bağlı elmi iş yazan, müdafiə edən mütəxəssislərimiz yox idi. Bu baxımdan Şəddat Cəfərov poliqrafiya elminin ilk alimidir və bununla bütün Azərbaycan fəxr edə bilər.

Şəddat Cəfərov alim və mütəxəssis kimi öz istedadı, əməksevərliyi, təşkilatçılıq bacarığı ilə tezliklə Azərbaycan poliqrafiya elminin tanınan, sevilən nümayəndələrindən və başçılarından birinə çevrildi. İstedadı və təşkilatçılıq qabiliyyəti, quruculuq təfəkkürü, standart, sürdürülmüş iş metodlarından imtina edib, başçılıq etdiyi sahəyə yaradıcı münasibəti öz nəticəsini verdi. Təsəssüf ki, onun bu qabiliyyəti Azərbaycan üçün xarakterik olan başqa "nəticələr" verdi. Bürokratiya, məhdud təfəkkür, qısqanclıq, tərəfkeşlik... ona Bakıda rahat işləməyə imkan vermədi. Bir müddət Bakıdan kənarda yaşayış işləməli oldu.

Tale elə gətirdi ki, mən onu "Ulyanovskaya pravda" nəşriyyatına rəhbərlik edəndə gördüm. Ulyanovskda keçirilən Ümumi-tifaq tədbirləri zamanı zəng vurub Şəddatla görüşdüm, iş yerinə getdim. Bakıda onun Ulyanovskda necə uğurlar qazandığını, hörmət qazandığını eşitmişdim. Görüşmə zamanı bunun şahidi oldum. Başçılıq etdiyi Rusiyanın ən böyük poliqrafiya bazalarından olan "Ulyanovskaya pravda" saat mexanizmi kimi işləyirdi. Adamlarla görüşəndə gördüm ki, burda hamının ona böyük ehtiramı var. Diqqətimi çəkən cəhətlərdən biri də bu idi ki, bir dəstə azərbaycanlı gənci öz ətrafına yığıb onları öyrədirdi. Hətta aralarında sex rəisliyinə kimi yüksələnler də vardı. Onun vətəndaşlıq təşəbbüsü ilə fəxr edirdim.

Şəddat bəy keçmiş SSRİ-nin poliqrafçıları arasında böyük ehtirama malik idi. SSRİ Mətbuat Komitəsinin sədri Boris Stukalin onu şəxsən tanıyıb, işgüzarlığını, peşəkarcılığını yüksək qiymətləndirirdi. O zamanlar üçün dəbdə olan Keçici Qırmızı Bayraq Azərbaycanada ilk dəfə Şəddat Cəfərovun direktor işlədiyi "Yeni kitab" mətbəəsinə vermişdilər. Komitə sədri özü Bakıya gələrək bayrağı şəxsən təqdim etmişdi.

Şəddat Cəfərovun Rusiyada nüfuzlu təşkilatların rəhbərləri ilə dostluğu Azərbaycan mətbəələrinin ən çətin günlərində sınıxılıb yaşayışdan çıxmasına yardımçı oldu. Xeyirxah əlaqələr bu gün də davam edir və lazımdır. Çünki Azərbaycan yenə də poliqrafiya materiallarının çoxunu Rusiyadan alır.

Meydan hadisələri zamanı Şəddat Cəfərovun da adı tez-tez hallanırdı. Xalq onun da Vətəne qayıtmasını tələb edirdi.

Yanvar hadisələrindən sonra Vətəne məhəbbət naminə yüksək vəzifə postunu təhvil verib Azərbaycana qayıtdı. O, Mətbuat Komitəsinin sədri, ya da

müavini olmalı idi. Lakin "köhnə xəstəliklər" yenə də onun halal haqqının verilməsinə mane oldu.

Bir müddət sonra komitə sədrliyi, sonralar Mətbuat və İnformasiya Nazirliyi məna tapşırılanda ilk axtardığım Şəddat Cəfərov oldu. Bilirdim ki, bu sahəni yalnız onun kimi mütəxəssislərin köməyi ilə inkişaf etdirmək olar. Komitə sədri, sonra nazir işlədiyim dörd il yarımdaya doğrudan da güvəndiyim, etibar etdiyim, tez-tez məsləhətləşdiyim, fikir və təkliflərinə, məsləhətlərinə xüsusi diqqətlə yanaşdığım adamlardan biri də Şəddat Cəfərov oldu.

Şübhəsiz, bu yaxınlığın kökündə onun ağılı, təcrübəsi, peşəkarcılığı dayanırdı. İş bilməyən, peşəkar olmayan adam ən yaxın dostum olsa da, ondan xeyrindən çox yazırmı deyər.

Mənim işlədiyim vaxtlarda Şəddat Cəfərovu "Azərbaycan" nəşriyyatına baş direktor təyin etdik, kollegiyaya üzvü seçdik. Ona nazir müaviniyini də təklif etdim. Lakin işin çətinindən yapaşmağa hazır olan Şəddat bəy nəşriyyatı seçdi. Nəşriyyatın həmin zaman ağır vəziyyətdə idi.

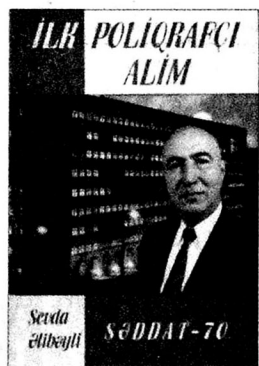
Elə adamlar var ki, onlara laqəydlilik göstərməklə cəmiyyət özü uduruz, həmin adam yox. Şəddat Cəfərov mənim gözümdə belə adamlardan idi. Yəni poliqrafiya sahəsindədir, mətbəə direktorudur. Lakin hər hansı böyük bir sahəyə serişlə ilə başçılıq edər, əvəzsiz bir təşkilatçı olduğunu göstərə bilər.

Şəddat həssas, səmimi insandır. İndi vəzifələrimiz, iş yerlərimiz, ictimai mövqeyimiz dəyişib. Amma münasibətlərimiz dəyişməyib. Şöhrət zirvəsində olanda da, təqib ediləndə də onun münasibətlərini eyni səviyyədə görmüşəm.

Şəddat Cəfərovun ədəbi mühtədə, qələm sahibləri və ziyalılar arasında nüfuzu böyükdür. Onun haqqında çox yazılıb, yenə də yazacaqlar. Ömrü boyu minlərlə kitabın nəşrinə imza atmış, bütün həyatını ki-

taba həsr etmiş, poliqrafiya yeni-yeni töhfələr bəxş etmiş bir şəxsin özü haqqında kitab yazılması əslində savab işdir. Gəzəl bir kitabı əlinə götürən hər hansı şəxs həm kitabın yazarına, həm də qəhrəmanına həsəd bəxir, arzulayır ki, kaş belə bir kitab mənim haqqımda olaydı. Bu mənada mənim köhnə dostum Şəddat haqqında yazılan kitabla təbii baxır, onun halal haqqı sayıram. Bu kitabı Azərbaycanda gəzəl qələm sahibi kimi tanınan Səvda Əlibəylinin yazmasını alqışlayıram. Yazılmasına həm mətbuat səhifələrindən bələdəm, həm də yaradıcılıq tərəcəyi-halının parlaq səhifəsi sayılan "Söz" jurnalından. "Söz" bizim Cənub bölgəsindən pərvazlanan, bədii dəyərlərinə görə heç bir mətbuat orqandan geri qalmayan bir gerdirdi. Onun coğrafiyası bütün Azərbaycanı əhatə etsə də, əsasən cənubda yaşayıb-yaradan istedadların bədii tribunasıdır. Ədəbi prosesləri işıqlandırmaqda jurnalın müstəsna rolu var. Səvda xanımın daxili işlər naziri, dəyərli ki, milli azadlıq hərəkatının liderləri üçün meydana şərait yaradan və bu mənada adı müstəqil dövlətçiliyimizin tarixinə düşənlərdən biri—general Aydın Məmmədovun ömrü yaşantılarını əks etdirən "Xəzərin general oğlu" və digər kitablarını da oxumuşam. Müəllifin yazılarını oxumaqla yanaşı, həm də yazı proseslərinin məsuliyyətinin şahidiyəm. Dostum Şəddat bəy haqqında kitabı yazanda da bu məsuliyyətin şahidi oldum. Kitabı ürəkə yazdı, sevgilə yazdı. Şəddatın xarakterini onun özünəməxsus xüsusiyyətlərilə əcməyə nail oldu. "İşin hazırlığına gələn adam yaxşı rəhbər ola bilməz. Gərəkdir fəhəllikdən başlayasan" sözlərini epiqraf kimi götürən müəllif qəhrəmanın 70 illik ömrü yolunu kitabda əks etdirə bilmişdir.

Artıq yaşımız o dövürdür ki, sıralarımız seyrədir. Şəddatın poliqrafçı dostları

arasında çoxları dünyasını dəyişib. Qalanları isə onunla çiyin-çiyinə işləyir, onun zəngin təcrübəsinə güvənir, məsləhət alır. Bu baxımdan kitab təkcə Şəddat Cəfərov haqqında deyil, Şəddatı sevən, Şəddatın sevdiyi insanlar haqqındadır, bütöv bir poliqrafiya nəslinin kitabıdır, tərəcəyi-halidir.

Bir məqamı da qeyd etdim ki, kitab qəhrəmanı olmaq üçün nazir, alim, şair olmaq lazım deyil. Kitab qəhrəmanlarını əsasən torpaqda, əkinde-biçində, zavodda, fabrikdə, neft buruqlarında axtarmışdır. Poliqrafiyanın da öz fəhəlləri var. Şəddat da bu işə əli məzulu fəhəl kimi başlayıb. Şəddatın uğurlarının önündə ilk gündən məsuliyyət hissi, yalnız öz zəhməti sayəsində yüksəlmək həvəsi dayanır. Odur ki, fəhəllikdən başladığı peşəsinin alimiyinədək yüksəldi, vəzifə etibarilə böyük nəşriyyatlarda baş direktor kreslolarında oturdu.

Hesab edirəm ki, unikal, çox da populyar olmayan bir sahənin zəhmət adamını sözdən abidə ucaltmaq onun layiqli və halal haqqıdır. Bu sahədə onun kimi insanlar saysam, barmaqlarımız sonadək qatlanmaz. İnsanlar kimi hər kitabın da öz taleyi var. İnanıram ki, bədii dəyərlə bu kitab oxucularını sevindirəcək, uğurlu bir ömrü yaşayaraq nəsilən-nəsilə əmanət kimi ötürüləcək.

Sabir RÜSTƏMXANLI,
millət vəkili, xalq şairi.